

דבר חסידות

אֵלָא לְלִבּוֹ שֶׁל עוֹשֶׂה, הוּא יוֹדֵעַ אִם לַעֲקֹל אוֹ לַעֲקֹלְקִלוֹת, שֶׁיִּכּוֹל הוּא לֵאמֹר, לֹא עָשִׂיתִי כִּי אִם טוֹבָה. הֵייתִי סוֹבֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ תְּבוּאָה לְמִכּוֹר, אוֹ הֵייתִי חֹפֵץ לְקִנּוּת מִקַּח זֶה, רַשִׁי.

אוצר החכמה

עוֹד אָמְרוּ שֶׁם (בְּכֹא מְצִיעַא נ"ח:): גְּדוֹל אוֹנָאֵת דְּבָרִים מְאוֹנָאֵת מְמוֹן. שְׁנֵה נֶאֱמַר בּוֹ (וַיִּקְרָא כ"ה י"ז): "וַיִּרְאֵת מְאֹלְהִיד", וְזֶה לֹא נֶאֱמַר בּוֹ "וַיִּרְאֵת". וְעוֹד, זֶה בְּגוּפּוֹ וְזֶה בְּמִמּוֹנוֹ, וְזֶה נִתֵּן לְהִשְׁכּוֹן וְזֶה לֹא נִתֵּן לְהִשְׁכּוֹן. עוֹד אָמְרוּ בְּגִמְרָא (בְּכֹא מְצִיעַא נ"ט:): לְעוֹלָם יֵהָא אָדָם זֶהִיר בְּאוֹנָאֵת אִשְׁתּוֹ, שְׁמִתוּף שְׁדִמְעָתָה מְצוּיָה, אוֹנָאֵתָה קְרוּבָה. עוֹד אָמְרוּ (שֶׁם): כָּל הַשְּׁעָרִים נִנְעָלִים, חוּץ מִשְׁעָרֵי אוֹנָאֵה, שְׁנֶאֱמַר (עֲמוּס ד' ו'): "הִנֵּה ה' נֹצֵב עַל חוֹמַת אֲנָךְ וּבִקְדּוֹ אֲנָךְ".

עוֹד כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים, דָּאָם נִשְׁאֵל שְׁאֵלָה בְּדָבָר חֲכָמָה, לֹא יֵאמַר לְמִי שְׁאִינוֹ יוֹדֵעַ אוֹתָהּ חֲכָמָה: מַה תְּשִׁיב? אוֹ: מַה יַּעֲתִיד בְּדָבָר הַזֶּה? וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזֶה. וּכְלָלוֹ שֶׁל דְּבָר, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר לִישְׁרָאֵל דְּבָרִים שֶׁיִּכְאִיבוּהוּ וַיִּצְעֲרוּהוּ.

וַיִּרְאֵה דָגָם בְּכָתֵב אוֹ בְּרִמּוֹ שֶׁיֵּךְ הָאִסּוּר דְּאוֹנָאֵת דְּבָרִים, אִם כּוֹנֵנוֹ לַצְעֲרוֹ. וְכִמּוֹ לַעֲנִין אִסּוּר לְשׁוֹן הָרַע וּרְכִילוֹת כְּמִבְאָר בְּחֹפֶץ חַיִּים.

עוֹד אָמְרוּ, מֵאִי דְכָתִיב (וַיִּקְרָא כ"ה י"ז): "וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עַמִּיתוֹ", עִם שְׁאֵתָךְ בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת אֵל תוֹנֶהוּ. וּמוֹכַח דְּמִי שֶׁסָּר מִדֶּרֶךְ הַתּוֹרָה, אֵין עָלָיו אִסּוּר אוֹנָאֵת דְּבָרִים, שְׁנֵה אֵינוֹ קְרוּי "עַמִּיתָךְ" לַעֲנִין זֶה. וַיִּרְאֵה דִּהְיִנּוּ דְּוָקָא בְּדָבָר שְׁמִפְרָסָם בִּישְׁרָאֵל לְאִסּוּר, וְאֶצְלוֹ הַפֶּקֶר הַדָּבָר. אֲבָל סֵתָם אִישׁ - כָּל שֶׁהוּא בְּכָלל יִשְׂרָאֵל - יֵשׁ עָלָיו אִסּוּר דְּאוֹנָאֵת דְּבָרִים, דִּהוּא שֶׁיֵּךְ בְּכָל אָדָם, אֶפְלוֹ אֵינָם שׁוֹיִן בְּמִדְרַגְתָּן כָּלָל. וְכִמְאָמַר הַתֵּנָא בְּאֵבוֹת (ד' ג'): אַל תְּהִי כְּזֹ לְכָל אָדָם. וְכָלָלוֹ בְּזֶה, אֶפְלוֹ אֶחָד חֲכָם, אֶחָד עִם הָאָרֶץ, כָּל שֶׁלֹּא הַפֶּקֶר אֶצְלוֹ אִסּוּרֵי תּוֹרָה. אָמְרוּ עוֹד (נְדָרִים פ"א), דְּאוֹתָן שְׁקוֹרִין עִם הָאָרֶץ 'חֲמִיר' (חֲמוּרִים), אֵינוֹ מְצוּי לַצָּאֵת מֵהֶם בְּנִים תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. וְאֵיתָא בְּאֵבוֹת דְּרַבִּי נִתָּן (פֶּרֶק ט"ז מִשְׁנֵה ד'): אַל תֵּאמַר לְזֶה יִשְׂרָאֵל אֲנִי אוֹהֵב, וְלְזֶה אֲנִי שֹׂנֵא, לְאַהֲבָא אֶת